

Mytologie řeckých pověstí

Soukromá základní škola Lingua Universal

Eliška Veselková

Školní rok 2020/2021

9. třída

Obsah

1	Úvod	2
2	Řecká mytologie	3
3	Bohové.....	4
3.1	Vznik	4
3.2	Olymp	5
3.3	Dvanáct mocných Olympanů.....	7
3.3.1	Zeus.....	7
3.3.2	Poseidon	8
3.3.3	Héra	9
3.3.4	Démétér.....	10
3.3.5	Hestia	11
3.3.6	Apollón	12
3.3.7	Artemis	13
3.3.8	Áres.....	14
3.3.9	Athéna	15
3.3.10	Afrodita.....	16
3.3.11	Héfaistos.....	17
3.3.12	Hermés	18
3.3.13	Bůh, jenž nesídlí na Olympu: Hádés	19
4	Polobohové.....	21
5	Moje oblíbená pověst.....	23
5.1	Filemon a Baucis.....	23
5.2	Vlastní názor na pověst	26
6	Závěr	28
7	Použité zdroje informací.....	29
7.1	Text.....	29
7.2	Obrázky.....	31

1 Úvod

Báje a pověsti je na světě mnoho, každá kultura, každá země nějaké má a předává si je z generace na generaci, aby se na ně nezapomnělo. Vyprávějí o statečných hrdinech, bozích i obyčejných lidech a symbolizují pro lid něco, k čemu můžou vzhlížet a důvěřovat. V dávných dobách lidem vysvětlovaly samotnou podstatu bytí a jevů, kterým dříve nerozuměli- a řecká mytologie na tom jinak také není.

Sama k hrdinům bájných pověstí vzhlížím s obdivem, a právě proto mě téma řecké mytologie tak zaujalo. Má absolventská práce tedy nebude o ničem jiném, než o dávných řeckých bozích, o polobožích a statečných hrdinech, o kterých toho nejspíš moc nevíte a já vám teď o nich budu vyprávět. Hlavně bych se ale v onom tématu chtěla zdokonalit já sama, neboť jsem se o něj na delší dobu přestala zajímat a díky této práci si znovu připomenu, co mě na něm kdysi tak fascinovalo. Pojdme se tedy ponořit do tajů pověstí dávných Řeků, jež vás jistě okouzlí stejně jako mě...

There are a lot of myths and legends in the world and every culture, every country has them. They are passed down from generation to generation because people don't want to forget them. Legends tell the stories about heroes, gods and even about ordinary people. They symbolise something that we can look up to and trust. In ancient times the legends as well as the Greek mythology used to explain the essence of being and the phenomena people couldn't understand.

I look up to the heroes of Greek myths with admiration and that's the reason why I'm so interested in this theme. My graduate work is about ancient Greek gods, demigods and about brave heroes. You may not know much about them that's why I am going to tell you about them. I want to improve myself in this theme because I kind of lost an interest in it and I want to remind myself what used to fascinate me a long time ago. Let's immerse ourselves in the old Greek legends. I'm sure you will be enchanted by them the same way I used to be.

2 Řecká mytologie

Jak jsem již zmínila, Řekové v dávných dobách věřili na všelijaké pověsti, báje a legendy- vysvětlovaly jim samotnou podstatu světa a zodpovídaly jim doposud nezodpovězené otázky. Řecká mytologie tedy studuje hlavně mýty a pověsti této země a vše s nimi spojené.

Vznik celé řecké kultury založené na pověstech a bájích závisel hlavně na lidech- to ti bohy stvořili. V dobách beznaděje a strachu potřebovali věřit v něco, co by jim znovu dodalo naději- a tak se v mladší době kamenné (5. – 3. tis. př. n. l.) začínaly objevovat první náznaky řeckého náboženství, spjaté hlavně se vznikem egejské civilizace. Tam uctívali z počátku hlavně ženská božstva a později se náboženství začínalo hlouběji vyvíjet- vznikla tedy i božstva mužská.

Zajímavé je, že Řekové v bohy věřili právě pro jejich lidskost, nehledě na jejich nadlidské síly. Stejně jako obyčejní lidé měli bohové dobré i špatné vlastnosti a museli se potýkat

s problémy podobnými těm lidským. Můžeme o tom dnes jen spekulovat, já si však myslím, že se díky tomu obyčejní lidé v bozích sami viděli a dodávalo jim to naději, kterou tolik potřebovali.

Jestliže jednoho dne nahlédnete do tajů řeckých pověstí a mytologie obecně, nejčastěji se dočtete o mocných bozích vládoucích hoře Olymp (*obr. 1*), jež je už od začátků věků jejich domovem, a také o jejich napůl smrtelných dětech- o polobozích. Zmínky o pradávných titánech, předchůdcích bohů, či o samotném Tartaru vám jistě také neuniknou- právě o nich se nejvíce v řeckých pověstech píše. Dnes se nám to může zdát neuvěřitelné a nechápeme, jak v něco takového mohli lidé dříve věřit, přesně tak to ale bylo- stejně jako v České republice věří a vyznává okolo deseti procent obyvatel Boha, Řekové před dávnými doby věřili v mocné Olympany.

Obr. 1: Bohové na Olympu

3 Bohové

3.1 Vznik

Na samotném počátku všeho byl, před světem, před planetami, takzvaný Chaos- nekonečný vesmírný prostor. Z něj postupem času vznikla nejprve věčná tma Erebos, následovala jí temná, nejtemnější noc Nyx. Jejich spojením povstalo věčné světlo Aithér a světlý den Hémérá. Po nich Chaos stvořil všeoživující síly- byly dvě, země Gaia (*obr. 2*) a láska Erót.

Protože se Gaia spojila s Aithérem, přivedla na svět podsvětní temnotu jménem Tartaros, boha propasti- svrhnutí do něj bylo tím nejstrašnějším trestem v celé řecké mytologii. Po něm Gaia zplodila nebe Úrana a hluboký oceán Ponta.

Chaos vládl samotného světu, samotnému bytí dlouhá léta, než jeho vládu převzal Úranos. Oženil se se svou vlastní matkou a měl s ní dvanáct Titánů- samotné předchůdce bohů, velmi mocné tvory, kterým se jen tak někdo nemohl rovnat. Sídili vysoko na nebesích s jediným jasným úkolem- chránit otcův trůn.

Později porodila Gaia tři nestvůrné obry- Hekatoncheiry. Úranos byl jejich ohavností znechucen a tak je svrhl do samotného Tartaru. Bohyni země (a také zemi samotné, kterou byla) se to samozřejmě nelíbilo a na svého manžela se rozhněvala. Potichu a nenápadně, v ústraní, nabádala Titány, aby svého otce z trůnu svrhli. Jen ten nejmladší, Kronos, jí poslechl a zbavil Úrana moci... i mužství. Gaii plán se vydařil.

Na trůn následně usedl sám Kronos a za ženu si vzal svou sestru Rheiu, byl v pořadí tedy třetím vládcem světa. Právě on a jeho sestra spolu zplodili první bohy- Háda, Dia, Poseidona, Hestiu, Démétér a Hérů. Kronos se však bál, že by ho jeho děti mohly zradit, stejně jako on zradil svého otce a proto je všechny spolykal... až na jedno jediné dítě, které smutkem ztrhaná matka Rheia ukryla na Krétě. Místo Dia, vládce blesků, dala svému manželovi kámen zabalený v dece (*obr. 3*), doufala, že si jejího triku nevšimne. Tak se také stalo, Kronos kámen pozřel a ničeho si nevšiml.

Obr. 2: Gaia

Na Krétě o Dia pečovaly nymfy (horské, vodní nebo přírodní bohyně podobné našim vílám či rusalkám) a strážili ho mocní horští démoni. Jak Zeus rostl a rostl, stále více sílil, jeho moc se neustále zvětšovala. Nakonec pak donutil svého otce, aby jeho bratry a sestry vyvrhl

Obr. 3: Rhea a Kronos

zpět na svět a utkal se s ním v obrovském desetiletém souboji o moc. K Diovi, opevněnému na hoře Olymp, se přidali Hádés, Poseidon, Kyklopové, nestvůrní obři Hekatoncheři, které osvobodil z podsvětí a dokonce někteří Titáni. Bok po boku s Kronem v opevnění na hoře Othrys zase bojovali jeho ostatní bratři a sestry spolu s Giganty (obludní obři s obrovskými svaly a ohromnou silou, synové Gaii a Tartara.)

Po dlouhých a únavných deseti letech Zeus boj vyhrál a svrhl svého otce do hlubin Tartaru. Kronova matka Gaia se však nechtěla vzdát, a tak s Tartarem zplodila stohlavého obra Týfóna a nařídila mu, aby Dia zabil. Svedli mezi sebou lýtý a krutý boj, Zeus ho však nakonec za pomoci svých hromů a blesků zahubil. Byl konec. Válka byla vyhrána.

Vládce blesků se pak následně se svými bratry, s Poseidonem a Hádem, rozdělil losem o vládu nad světem- Poseidon dostal na starost moře a oceány, Hádés podsvětí a Zeus se stal pánem nad nebem a zemí. Sám se totiž postaral, aby mu padl

Obr. 4: Zeus, Poseidon, Hádés

nejvýhodnější los. Tak se tedy vlády ujali tři silní bozi v čele s tím nejmocnějším, se samotným Diem. (Obr. 4)

3.2 Olymp

Hora Olymp (obr. 5), nacházející se v severozápadní části Řecka, se v řeckých pověstech a bájích uvádí jako domov bohů- hlavně tedy nejmocnějšího boha Dia. Na této hoře se nachází palác (obr. 6), v němž bohové

Obr. 5: Hora Olymp

přebývali, a který postavili Titáni osvobození z Tartaru. Spisovatel Homér, který o domově bohů často vyprávěl, tvrdil, že na Olympu dokonce nefouká vítr- je totiž chráněn od špatného počasí, například od deště, sněhu, či od bouří.

Homér ve svých Odysseách popisoval Olymp takto:

Olymp, sídlo bohů domnělé
a věčné, jež bouře nikdy nezbičují,
déšť nepromáčí a sníh nezasype.

Jen klid a mír a nebe bezoblačné zde září za nejčistšího dne.

...Tam se jeho božští obyvatelé veselí
navěky.

Ačkoliv se Olympu říká Domov bohů, všichni bohové na něm nežili- jen těch dvanáct nejdůležitějších a nejmocnějších. Mezi ty patřil samozřejmě vládce blesků Zeus, jeho bratr Poseidon, dále také Diova manželka Héra a sestra Hestia. Spolu s nimi žily na Olympu i Diovy děti- to byli Athéna, Áres, Apollón, Artemis, Afrodita, Hermés a Héfaiostos.

Olymp je druhou největší horou na Balkáně a tvoří ho čtyři vysoké vrcholy- tím největším je hora Mytikas (2917 metrů nad mořem), která je zároveň nejvyšší horou celého Řecka. Tyčí se nad hlubokou propastí jménem Kazina, které se též přezdívá Horský kotel. Poslední tři vrcholy pojmenovali lidé Stefani, Skala a Skolio. Stefani je známá hlavně pro svůj vzhled-

z určitého úhlu totiž velmi připomíná *Obr. 6: Olympský palác*
obrovský trůn. Právě proto se jí také
říká Thronos tou Dia, což v češtině znamená Diův trůn.

Špička Olympu je zahalená vysoko v mracích, kam oko člověka nedohlédne a pokud jí snad sami nezdoláte, můžete si jen představovat, co se za oněmi hustými mraky nachází.

Právě to také Řekové kdysi dělali- protože neviděli až na samotný vrchol Olympu, přemýšleli a snili, jak za mraky hora vypadá. Vymysleli báje o paláci vysoko v horách, kam se bohové v čele s Diem ve válce s Titány odebrali, představovali si jeho nesmrtelné obyvatele, kteří si často pochutnávali na Ambrózii, bájném lahodném pokrmu, který jim údajně dodával nesmrtelnost. Jak už jsem zmínila předtím, to lidé si bohy stvořili- a Olympský palác je tomu jasným důkazem.

3.3 Dvanáct mocných Olympanů

3.3.1 Zeus

- Vládce Olympu, nejmocnější z bohů
- Rodiče: Rheia, Kronos
- Manželka: Héra
- Moc: vládce blesků, počasí, nebe
- Zbraň: blesky

Všichni bohové sídlící na Olympu oplývali nezměrnou silou a mocí, jen jeden jim však mohl vládnout- a tím byl právě vládce nebes Zeus (*obr. 7*). Je synem Titána Krona a bohyně Rhei a má pět sourozenců- těmi jsou Hestia, Héra, Démétér, Hádés a Poseidon.

Obr. 7: Zeus

Sídlí na Olympu a často vysedává a shlíží na svět smrtelníků ze svého velkolepého trůnu bok po boku s dalšími Olympany. Udává celý chod světa a řídí životy všech lidí i zvířat. Říká se, že vlastnil dva veliké sudy- jeden byl naplněný věcmi dobrými a druhý věcmi špatnými. Když spatřil na zemi slušného a dobromyslného člověka, sáhl do prvního sudu a kus jeho obsahu mu poslal do života. V opačném případě otevřel sud druhý a potrestal jeho obsahem zlého a chamtivého smrtelníka. Občas však posílal obsah sudů do světa náhodně, záviselo to na jeho náladě a vůli.

Jeho manželkou je jeho sestra Héra, které je často nevěrný. Ne jednou se přestrojil za člověka, aby si mohl užít čas se smrtelnými dívkami (a někdy i chlapci)- právě proto má tolik potomků. Mnohokrát se kvůli tomu s Hérrou hádali, Zeus si z toho většinou ale nic nedělal. Na vládce Olympu si jen tak někdo dovolovat nemohl.

Obr. 8: Štít Aegis

Je bohem blesků, oblohy a někdy se dokonce označuje za boha počasí. Svou moc získal losem se svými bratry, který poupravil tak, aby získal ten nejlepší los- je tedy vidět, že ačkoliv je Zeus nejmnocnější z bohů, ne vždy se choval spravedlivě a důstojně.

Za jeho symboly je považován blesk, který používal jako zbraň, dále také býk, orel a dub. Vlastnil nezničitelný štít Aegis (obr. 8) vyrobený z kozí kůže.

Co se týče jeho jména, v češtině má poměrně matoucí skloňování:

1. pád	Zeus
2. pád	Dia
3. pád	Diovi
4. pád	Dia
6. pád	Diovi
7. pád	Diem

Je to tak hlavně proto, že jsme se jako Češi inspirovali indoevropským slovem Djaus a odvozením ho dosadili do skloňování Diova jména. V dnešní době se pak často používá moderní název Dias, zatímco se ve starořečtině nejčastěji objevuje jméno Zeus. Myslím, že nezáleží na tom, jaké pojmenování si zvolíte, mně osobně se však stále více líbí jméno Zeus.

3.3.2 Poseidon

- Druhý nejmnocnější Olympan
- Rodiče: Kronos, Rheia
- Manželka: Amfitrita
- Moc: vládce moře, vody, vodního živlu obecně

Obr. 9: Poseidon

Poseidon (obr. 9) je bohem, který symbolizuje moře, oceány i vodu obecně. Je bratrem vládce bohů Dia, jeho matka je Rheia a otec Kronos, který ho hned po narození pozřel- Zeus ho však vysvobodil.

Obr. 10: Poseidonův trojzubec

Řekové mu za dávných časů obětovali býka a koně a právě tato zvířata se stala jeho symboly, společně s trojzubcem (*obr. 10*). Věděli, že právě býk a kůň vystihují Poseidona nejvíce- symbolizovali totiž dravost, násilí i plodivou sílu. Dalším jeho symbolem je delfín.

Svůj trojzubec dostal Poseidon od Telchinů, kteří mu jej vyrobili za války s Kronem. Může díky němu vyvolat zemětřesení i bouře, hýbat s vlnami a povolávat mohutné potopy.

Homér se o něm ve svých textech zmiňuje jako o bohu, který otřásá zemí.

Jestliže byste se s Poseidonem někdy setkali, rozhodně by vám neuniklo, jak ctižádostivý a svárlivý je- často se kvůli tomu dostává do potíží s ostatními Olympany. Rád si přivlastňuje moc a vládu nad řeckými městy, ne vždy se mu to ale povede- nejznámější příběh je o jeho sporu s Athénou o vládě nad Athénami. V té době se tak město ještě nejmenovalo- Poseidon i Athéna ho chtěli mít ve své moci, a tak nabízeli obyvatelům dary, které měli rozhodnout, kdo bude nad městem vládnout. Poseidon vytvořil ve skále puklinu, ze které vytékala slaná voda a Athéna nechala pro obyvatele vyrůst olivovníky. Nakonec vládu nad městem získala Athéna, neboť se její dar obyvatelům i bohům, kteří celý spor pozorovali, více zalíbil- a tak dostalo hlavní město Řecka jméno Athény. Poseidon ze samého vzteku pak zaplavil polovinu Attiky (historický kraj Řecka, na kterém leží Athény).

Poseidon vlastní zlatý palác na dně Egejského moře, obrovský a velice nádherný. Žije tam s ním jeho manželka Amfitríta, dcera mořského starce Nérea. Je jí však často nevěrný, stejně jako Diovi se i Poseidonovi líbí smrtelnice, a tak je často na souši navštěvuje. Má mnoho potomků, mezi které patří jak bohové a polobohové, tak i jednoocí obři, Kyklopové a dokonce koně.

3.3.3 Héra

- Rodiče: Rheia, Kronos
- Manžel: Zeus
- Moc: bohyně manželství, zrození, nejvyšší z bohyň

Obr. 11: Héra

Héra (*obr. 11*) je nejmocnější z Olympských bohyň a znázorňuje manželství a zrození. Jejím manželem a zároveň i bratrem je Zeus, zplodila s ním dva Olympské bohy (Área, Héfaišta) a řadu nižších bohů. Je známá svou žárlivostí k ženám, se kterými jí Zeus podváděl- koneckonců je bohyní manželství.

Stejně jako její bratry a sestry i jí pozřel ze samého strachu Kronos. Jakmile byla osvobozena, odnesla jí matka na kraj země- k Okeanu. Tam jí vychovávala a starala se o ni bohyně Thetis. Když jí jednoho dne přišel navštívit Zeus, okamžitě se do ní zamiloval a chtěl si jí vzít. Héra však odmítala, a tak se Zeus přeměnil v kukačku a svedl jí. Ta si ho pak ze studu vzala.

Svatba Héry a Dia byla opravdu velkolepá a všichni bohové na ní byli pozvaní- přinášeli skvostné dary, tančili a smáli se. Nejvýznamnějším z darů se stal strom, na němž rostla zlatá jablka- ten si pak později vzaly Hesperidky (dcery Titána Atlana) na Horu Atlas, kde jej střežily.

Jejím symbolem je obětní miska, granátové jablko a žezlo. Ze zvířat jí symbolizovala kráva, jestřáb, kukačka a páv. Mezi lidmi se často zobrazuje jako matka a elegantní dáma.

I přes svou žárlivost a mstivost je na Olympu uznávána jak mezi ostatními bohy, tak svým manželem.

3.3.4 Démétér

- Rodiče: Rheia, Kronos
- Partner: Zeus
- Moc: bohyně úrody, plodnosti a rolnictví

Ze svého domova na Olympu učí Démétér (*obr. 12*) lid obdělávat pole. Je bohyně úrody, plodnosti a rolnictví a zastupuje všechno, co žije a má šanci růst. Jejími rodiči jsou Rheia a Kronos a stejně jako její sourozence i jí pozřel Kronos zaživa. Démétér v překladu znamená *matka*, neboť je bohyně matkou úrody. Jejími symboly jsou pluh, srp a snop.

Obr. 12: Démétér

S Diem zplodila Démétér svou velmi milovanou dceru Persefonu (*obr. 13*), netrvalo to ale mnoho let a málem o ni přišla. Když byla totiž dívka jednoho dne na louce se svými

družkami, v mžiku se otevřela zem, vyšel z ní bůh smrti Hádés a unesl jí do podsvětí. Démétér nevěděla, co se děje a dlouhé dny svou dceru hledala. Nakonec se dozvěděla, co se doopravdy stalo- Zeus nevědomky provdal Persefonu Hádovi a ten si pro ni v nečekanou chvíli přišel.

V podsvětním paláci donutil Hádés Persefonu sníst granátové jablko- kdokoliv totiž něco v podsvětí pozřel, nemohl se pak vrátit zpět na zem. Bohyně úrody žádala pomoc u Dia, ten ale odmítl. Což se později ukázalo jako velká chyba.

Démétér seslala na zem neúrodu, a tak se stalo, že lidé neměli co jíst a přestali dávat obětiny bohům. To se Diovi samozřejmě nelíbilo a tak se rozhodl Démétér pomoci. Domluvil s Hádem, že dostane Persefona možnost vrátit se na zem za svou matkou každý rok na devět

Obr. 13: Persefona a Hádés

měsíců a zpět do podsvětí se pak vrátí jen na pouhé tři měsíce.

Kdykoliv tedy byla Persefona na zemi, úroda hojně rostla a vzkvétala- tak se to stávalo vždycky na jaře. Když se pak vydala do podsvětí, Démétér na tři měsíce úrodu zastavila, takže jí rolníci mohli sklídit a připravit se na další hojné období- to se zase stávalo vždycky na jaře. Díky tomu započal takový koloběh sklizně, který známe i dnes.

3.3.5 Hestia

- Rodiče: Kronos, Rheia
- Partnera nemá, stala se navždy pannou
- Moc: bohyně domácího krbu, srdce domova, ochránkyně tiché a skromné domácnosti

Jako jediná chtěla Hestia (obr. 14) řešit válku bohů a titánů diplomaticky- byla však značně přehlasována. Po válce dostala možnost usednout na trůn na Olympu, to však odmítla, aby uvolnila místo bohovi Dionýsovi. Často se obléká do jednoduchého a skromného oblečení, je ochránkyní domova a bohyní domácího krbu.

Protože byla neustále pronásledována Poseidonem a Apollónem, kteří si ji chtěli vzít a souložit s ní, požádala Dia o věčné panenství a ten jejímu přání vyhověl. Stejně jako Artemis a Athéna se tedy stala navěky pannou.

Obr. 14: Hestia

Jejími symboly se staly oheň, krb a osel. Kromě bohyní domácnosti je také bohyní vyhnanců.

3.3.6 Apollón

- Rodiče: Zeus, Létó
- Dvojče: Artemis
- Moc: bůh slunce, básnictví, lékařství, věštění budoucnosti, lukostřelby, moru

Apollón, významný bůh světla, básnictví, lékařství a v neposlední řadě lukostřelby, sídlí na Olympu bok po boku se svou sestrou a zároveň dvojčetem Artemis. Jeho rodiči jsou Zeus a Létó, společně s Artemis se narodil na ostrově Délu- tam uprchla před porodem jeho matka, kterou pronásledoval drak Pýthón poslaný žárlivou Hérrou. Když Apollón dospěl, vydal se Pýthóna zabít, aby pomstil pronásledování své matky. To se mu také, po namáhavém souboji, podařilo.

Obr. 15: Apollón

Ačkoliv je Apollón jedním z nejkrásnějších bohů, u žen úspěšný nebyl. Měl sice mnoho milenek, nikdy si však žádnou za manželku nevzal- všechny jeho žádosti odmítly.

Jednou z jeho největších lásek byla nymfa Dafné, ta se ale přímo před jeho zrakem přeměnila v strom, aby tak před ním utekla. Zamíloval se později i do několika smrtelnic, žádná ho ale za muže nechtěla.

Apollón (obr. 15), jakožto bůh věštění budoucnosti, vlastnil nemálo věštíren. Jednou z nich byla věštírna v Delfách, jež byla a dodnes je posvátným řeckým místem. Ještě než se stal Apollón jejím patronem, sídlil uvnitř hrozivý drak Pýthón- jak už jsem však zmínila, slunečnímu bohu se povedlo draka zabít a věštírnu si přivlastnit. Říká se, že nad vchodem visely nápisy *Poznej sám sebe* a *Nic přiliš*.

Věštby v Delfách obstarávala věštkyň Pýthie, sedávala na své trojnožce a přijímala každého, kdo měl chuť poznat svou budoucnost. Věštírna byla po spoustu dlouhých let velice žádaná, táhly se před ní dlouhé, na první pohled nekonečné zástupy. Za náhled do budoucnosti lidé platili různorodými dary, které se později uchovávaly v pokladnicích.

Apollón vlastní devět Múz (obr. 16)- jsou to dcery boha Dia a bohyně paměti

Obr. 16: Devět Múz

Mnémosyné. Sídli na Olympu společně s bohy, tančili, zpívaly a hrály na hudební nástroje, aby je potěšili a rozveselili. Při jejich představeních vystupovaly nejčastěji ve sboru, byly nádherné, laskavé a velice ušlechtilé. Zářila z nich harmonie a blahodárnost, rády pomáhaly osadníkům najít domov a klid. Velmi si oblíbily básníky, herce a pěvce, byly k nim milé a příjemné- tak se však chovaly do

té doby, než se nad ně chtěl kdokoliv povyšovat- v takovém případě byly schopné ukrást sluch, hlas i zrak.

Kdykoliv vchází Apollón mezi bohy, každý z nich se cítí šťastně a vesele- svou hrou na lyru i nevidaným zpěvem dokázal kohokoliv uchvátit. Vypráví se, že se mu povedlo rozněžnit dokonce boha války Árese, který je proslulý svou výbušnou a mrzutou povahou. Jako jedním z nejstarších bohů je Apollón mezi Olympany velmi uznávaný. Jeho symboly jsou lyra, luk, šípy, věnec z vavřínu, havran a drak Pýthón.

3.3.7 Artemis

- Rodiče: Zeus, Létó
- Dvojče: Apollón
- Moc: bohyně měsíce a lovu, ochránkyně lesů a divoké zvěře

Artemis (obr. 17) je bohyně měsíce a lovu, zároveň také ochraňuje lesy a divokou zvěř. Jejími symboly jsou, stejně jako u bratra Apollóna, luk a šípy. Povídá se, že se narodila své matce o den dřív, aby mohla pomáhat s porodem Apollóna- i přes tuto skutečnost jsou však dvojčata. Je také zobrazována jako ochránkyně matek. Když dosáhla věku třiceti let, vyžádala si od Dia dary- luk a šípy, věčné panenství a dužinu ryb a mořských nymf. Spoustu dní strávila lovem nebezpečných kouzelných tvorů, proto po luku a šípech tolik prahla.

Obr. 17: Artemis

Artemis je velice krásná bohyně a mnoho bohů se do ní pro její vzhled zamilovalo. Nikdy si ale říct nedala- až jednoho dne se zamilovala do poloboha Orióna. Protože se ale zavázala

k panenství, Apollón na ní připravil lest. Vyzval ji k souboji v lukostřelbě, a protože byla Artemis skvělou lučištnicí, ihned se do středu terče trefila. Jenže její bratr zamaskoval terč tak, aby nebylo vidět, že za ním stojí Orión- a tak ho Artemis v nevědomosti zabila. S žalem jeho tělo poslala do hvězd a vytvořila tak souhvězdí Orion.

Je známá pro svou ctižádostivou a urážlivou povahu, velmi trvá na obětinách, které jí lidé věnují, a pokud tak jednou neučiní, dovede na ně seslat nemoc i smrt- stejnou schopnost má i Apollón. Další její schopností je léčit zraněné.

3.3.8 Áres

- Rodiče: Zeus, Héra
- Milenka: Afrodita
- Moc: bůh války a krvavých bojů

Možná vás překvapí, že má řecká mytologie hned dva bohy války: Área (*obr. 18*) a Athénu. Je mezi nimi však značný rozdíl- Áres je bohem války a milovníkem bojovníků, krve a běsnění. Nevynechá žádný souboj, ať už je důvodem pro něj cokoliv. Nerad vyjednává a nikdy, pokud není přehlasován, nepotlačuje válečné konflikty.

Obr. 18: Áres

Obr. 19: Áresův štít

Athéna je na rozdíl od něj důmyslnou a chytrou bohyní války,

ale také moudrosti. Znázorňuje především vyhrané bitvy a statečnost, nikdy se do boje nežene bezhlavě a zuřivě. Nenechává se ovládat emocemi a je klidná a moudrá- právě v tom se od Área tak liší.

Áres je často vídán se svým štítem (*obr. 19*), kouzelným mečem a pancířem. Pohybují se s ním bok po boku jeho synové Fobos (zosobnění strachu) a Deimos (zosobnění děsu). Neměli ho rádi ani lidé, ani bozi, především pak Dia svým chováním přiváděl k šílenství. Kdyby nebyl Áres jeho syn, jistě by ho už dávno svrhl do hlubin Tartaru.

Bůh války měl pro svůj poutavý vzhled mnoho milenek, nejdůležitější z nich však byla bohyně lásky Afrodita. Jejím manželem je Héfaiistos, nevzhledný a ošklivý bůh kovářství, a tak lehce propadla kouzlu Área. Měli spolu pět potomků.

Ač se to může zdát zvláštní, Áres nebyl ani zdaleka neporazitelný- z mnoha bojů odcházel poražen a především bitvy s Athénou nedokázal nikdy vyhrát. Athéna totiž pokaždé zůstala klidná a rozvážná, čímž se také dovedla k výhře. Jeho symboly jsou helma, štít a kopí.

3.3.9 Athéna

- Rodiče: Zeus, Métis
- Nemá manžela, je panenskou bohyní
- Moc: bohyně moudrosti, války, strategie, ochránkyně statečnosti a práva

Athéna (*obr. 20*), krásná a rozumná bohyně moudrosti, přišla na svět poněkud netradičním způsobem. Krásnou Titánku Métis si Zeus zamiloval na první pohled, stále mu však unikala, a tak jí jednoho dne polapil. Otěhotněla s ním, a tak se Diovi měla narodit velmi mocná dcera. Ještě než se tak stalo, objevila se však věštba, že pokud Métis porodí holčičku, dalším jejím potomkem bude silný chlapec, který svrhne Dia z trůnu. Zeus dostal strach, že by se mu mohlo stát přesně to samé, jako se stalo jeho otci Kronovi, a tak Titánku spolkl.

Obr. 20: Athéna

Stalo se však něco, co nečekal.

Po dlouhých měsících začala Dia bolet hlava, jako by se mu snad měla rozskočit. Héfaiistos tedy vzal klín a palici a Diovi hlavu rozpůlil- a z jeho mozku vyskočila krásná mladá dívka. Tak se tedy narodila Athéna- vyskočila Diovi přímo z hlavy. Díky tomu je tak moudrá a rozumná.

Athéna je bohyní, která značí sílu a chytrost. Má velmi dobrý vztah se svým otcem Diem, často s ním probírá různé taktiky a strategie boje. Je stále v jeho blízkosti- nikdy tedy po žádném jiném mužském společníkovi netoužila. Je velmi spravedlivou panenskou bohyní.

Kromě bohyně moudrosti je Athéna také bohyní války- ovšem na rozdíl od Área zosobňuje rozvážně a chytře vedenou válku, která vždy končí vítězstvím. Řekové jí často přezdívali *Athéna ve zbroji* nebo *Athéna vítězná*. Je ochránkyní Řeků, nejvíce však Athéňanů- ty má totiž nejradši. Město Athény bylo pojmenováno podle ní díky olivovníkům, které nechala vyrůst na blízké stráni- porazila tak Poseidona v boji o Athény. Je ochránkyní měst, která mají v chrámech její sošky- těm se říkalo palladia. Dokud byla palladia v chrámech, město nikdo nemohl dobýt.

Athéna je též bohyní velice milosrdnou- chrání lidi, především děti a nemocné a je strážkyní míru- právě proto je mezi lidmi tak oblíbená. Symbolizuje ji sova, olivovník, zbroj, hadi a helma.

3.3.10 Afrodita

- Rodiče: Zeus, Dióna
- Manžel: Héfaiostos
- Milenec: Áres
- Moc: bohyně lásky, krásy, plodnosti, sexuality

Afrodita (obr. 21), nejkrásnější ze všech bohyň na světě, je dcerou Dia a Dióny (bohyně deště a pramenů). Jejím manželem je Héfaiostos, kvůli jeho ohyzdnému obličejí je mu však Afrodita často nevěrná. Má spoustu milenců, nejvíce však chodila za bohem války Áresem- díky jeho pohlednému vzhledu mu Afrodita ihned propadla.

Je bohyní lásky, krásy a plodnosti, milostné pletky měla skoro se všemi Olympskými bohy. Je známá svou pýchou a povrchností, nesnáší, když si jakákoliv z žen dovolí tvrdit, že je hezčí než ona. Dává jim pak za to nejrůznější tresty, aby dokázala, že ona je tou nejkrásnější ze všech.

Milostné pletky s Árem by zůstaly před ostatními bohy skryty nebýt boha slunce Héliá, který byl předchůdcem boha Apollóna. Zahlédl dva zamilované přímo při činu a ihned běžel žalovat Héfaiostovi. Ten však zůstal klidný- vymyslel plán, jak Afroditu a Área potrestat.

Obr. 21: Afrodita

Na lóži, na které pokaždé milenci souložili, schoval rybářskou síť. Následně ohlásil Afrodítě, že se chystá na pár dní odjet a vyčkával. Afrodita s Árem se ihned potom vydali na lóže a strávili na něm noc. Héfaiostos počkal, až se probudí, a pak je vyzvedl sítí co nejvýše a svolal bohy, aby se podívali, jaká nespravedlnost se děje. Žádal od Dia výkupné a hrozil, že bez něj Afroditu nepustí.

Bohové ale nebyli zhrozeni Afroditiným činem- jen se smáli a tvrdili, že oni by v té síti klidně místo Área byli, hlavně kdyby měli po boku Afroditu. Žádná spravedlnost se tedy nekonala a bohyně lásky, potěšená vyznání bohů, zplodila s Poseidonem a Hermem několik dětí.

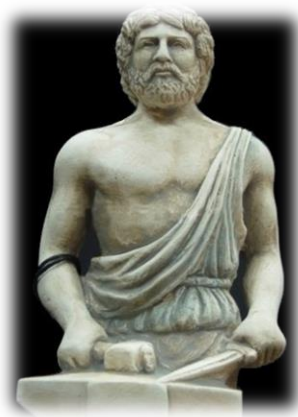
I přes tento čin Héfaiostos Afrodítě nakonec odpustil, neboť ji stále miloval- bohužel, tato láska byla jednostranná. Bohyně lásky si opravdu potrpěla na krásné muže.

Z toho důvodu jsou jejími symboly růže, mušle, delfín a mák.

3.3.11 Héfaiostos

- Rodiče: Zeus, Héra
- Manželka: Afrodita
- Moc: bůh ohně a kovářství

Život Héfaiostovi připravil překážky už od prvního dne jeho narození- jakmile si matka Héra všimla jeho zohaveného a ošklivého obličejce, shodila ho z Olympu až na zem smrtelníků, nesnesla totiž, aby byl bohem někdo tak ohavný. Héfaiostos (*obr. 22*) dlouho, předlouho padal, až nakonec dopadl do moře- náraz přežil, neboť ho zachránily bohyně vody Téthys a Eurynomé. Pod vodou také chromý a trvale zraněný Héfaiostos s bohyněmi vyrostl- vychovávaly ho, učily všemu potřebnému a nakonec mu i dovolily

Obr. 22: Héfaiostos

zhotovit si v podvodní jeskyni první kovárnu. Ač je bůh kovářství belhavý a nehezký, slabý rozhodně není- pověstná je jeho neobyčejná zručnost a síla. Ve své podvodní kovárně zhotovil spoustu krásných ozdobných předmětů, kterými Téthys a Eurynomé na důkaz díku obdaroval. Na to, co mu jeho matka způsobila, však nikdy nezapomněl. A tak se jednoho dne rozhodl vykonat pomstu.

S velikou námahou sestrojil a zhotovil ten nejkrásnější zlatý trůn a potají ho dostal na Olymp. Ctižádostivá Héra samozřejmě neodolala a hned se na trůn posadila- jakmile tak učinila, kovové řetězy ji na trůnu uvěznily. Nemohla se hýbat.

Na pomoc jí přišli bohové, nikdo ale řetězy uvolnit nedokázal- to mohl jen ten, kdo je stvořil. A tak se vydal Dionýsos s Hermem za Héfaistem s prosbami, aby Héro z uvěznění dostal. Bůh kovářství odmítal- až po pár skleničkách vína, které mu Dionýsos ustavičně nabízel, povolil. Vydal se s bohy na Olymp a Héro osvobodil.

Když jeho matka viděla, jaké krásné předměty dokázal Héfaiastos vytvořit, zařídila mu na Olympu vlastní prostornou kovárnu se vším, co jen bůh na svou práci potřeboval. Navíc mu za ženu nabídla bohyni Afroditu- po tomto činu Héfaiastos Héro konečně odpustil.

Konala se velkolepá svatba zřízená samotnou Hérrou. Nejošklivější z bohů se ten den oženil s bohyní nejkrásnější a od té doby započal jejich manželský život. Nebyl však šťastný, jak si mohou mnozí lidé myslet- Afroditě se Héfaiastos hnusil a nechtěla žít po jeho boku. Často ho tedy podváděla. Nejzvláštnější je, že i když na to Héfaiastos přišel, Afroditě odpustil- tak moc do ní byl zamilovaný.

Héfaiastos je znám jako bůh přívětivý a vstřícný, který vás svým hněvem může v mžiku sežehnout jako ten nejžhavější oheň. Pokud se k němu však ostatní chovali s úctou a důstojností, rád je obdaroval svými neobyčejnými předměty, láskou a upřímností. Mnoho staveb na Olympu má na svědomí Héfaiastos- ačkoliv se k němu bohové ne vždy chovali vlídně, byl ochoten jim na přání vystavět ty nejhezčí stavby. Jeho znakem je kovářské kladivo společně s měchem.

3.3.12 Hermés

- Rodiče: Zeus, Máia
- Moc: bůh obchodu, pastvin a stád, ochránce cest, posel bohů

Hermés (*obr. 23*) byl poslem bohů jmenován svým otcem Diem- jakmile se totiž bůh cest narodil, ještě v plenkách s důmyslným plánem ukradl Apollónovy krávy a ukryl je tak, aby je nikdo nenašel. Sám nebyl na své cestě téměř nikým spatřen, neboť byl velmi bystrý a mazaný. Bůh slunce později jmenoval Herma pastevcem a hlídačem jeho stáda.

Jeho matkou je krásná nymfa Máia, která se Diovi již na první pohled velmi líbila- protože s ním ale Máia nechtěla nic mít, Zeus ji znásilnil. Tak tedy přišel na svět posel bohů Hermés.

Je ochráncem cest, chrání cestovatele a stáda dobytka, zároveň ale na cestách doprovází zloděje- za dne se stará, aby je nikdo neobjevil, a v noci je láká pochybnými cestami, které by se jim mohly stát osudnými. Chrání hranice a zároveň se sám překračuje, reprezentuje klidnou řeku života i se všemi nástrahami v ní ukryté, zosobňuje náhody i nehody, záhady i tajemství. Jeho nejnápaditější vlastností je šibalství, rád předvádí všemožné vtípky a podvody, nic však nedělá bez rozmyslu- vše si pečlivě plánuje a připravuje, šibalství je tedy jeho pouhá zástěrka.

Obr. 23: Hermés

Hermés je držitelem spousty neobyčejných předmětů, které mu předal sám jeho otec, když ho jmenoval poslem bohů- například takové okřídlené boty, ty jsou velmi neobvyklé. Díky nim může cestovat, kam se mu zlíbí, v rychlosti, nikým nezpozorován. Předal mu také klobouk petasos, jenž ho na cestách chrání proti dešti.

Kdykoliv některý z bohů potřebuje doručit vzkaz či předmět, obrací se v prosbách na Herma. Je velmi mocným bohem a také uctívaným, ať už mezi lidmi nebo bohy. Jeho znaky jsou okřídlené sandály, okřídlená helma, kohout, želva a lyra.

3.3.13 Bůh, jenž nesídlí na Olympu: Hádés

- Rodiče: Rheia, Kronos
- Manželka: Persefona
- Moc: bůh zemřelých, ochránce a vládce podsvětí

Hádés (obr. 24) není jedním ze slavných dvanácti Olympanů- při losu se svými bratry Diem a Poseidonem získal vládu nad podsvětím. Jeho sídlo je tedy tam- vypráví se, že vypadá jako napodobenina Olympu, jen temnější a méně ozářené. V podsvětí nikdy nezářil ani jeden jediný paprsek světla- je to místo velmi děsivé a ponuré.

Obr. 24: Hádés

Aby se z podsvětí žádná duše nedostala, chrání hlavní bránu tříhlavý pes Kerberos (*obr. 25*). Povídá se, že dovnitř pustí kohokoliv, ať už je živý či mrtvý, ven ale nepustí nikoho. Je to velmi mocný a spolehlivý hlídač. Od brány vede cesta, které se říká údolí stínů. Ta se klikatí mezi hlubokými propastmi a pocestného dovede až k převozníkovi Charónovi- ten si však za své služby žádá peníze. Z toho důvodu dávali Řekové v dávných dobách mrtvým pod jazyk peníz, aby měli na převoz.

Charón následně převezl mrtvé přes řeku Achertón, jíž se říká také Řeka nářků. Je jednou z pěti hlavních podsvětních řek- dalšími z nich jsou Řeka smrti Styx, Řeka zármutku Kókytos, Řeka ohně Pyriflegethón a Řeka zapomnění Léthé. Po převozu vedou kroky zemřelého k Hádově paláci- tam na něj čekali soudci zemřelých, Diovi synové Mínós, Rhadamanthys a Aiakos, kteří rozhodli o jeho osudu.

Obr. 25: Kerberos

Zemřelý se po rozsudku mohl dostat hned do několika míst- pokud byl čestný a laskavý, soudci ho poslali na Elysejská pole, do ráje pro mrtvé. Pokud zemřelý nic nedokázal ani nezpůsobil, dostal se na Asfodelová pole, kde ho nečekalo nic dobrého, ani špatného. Člověka zlého a chamtivého dovedli soudci na Trestná pole, kde si za své činy odpykával trest. Zemřelý, jež promarnil život jednostrannou láskou, se dostal na Pole smutku. A jestliže zemřel někdo opravdu hrozný, prosycený zlem a špatnými činy, svrhli ho soudci do samotného Tartaru, temných hlubin, ze kterých se jen tak někdo nedostal.

Tomu všemu tedy Hádés vládne bok po boku se svou ženou Persefonou, kterou do podsvětí unesl. Persefona se v podsvětí zdržuje jen tři měsíce v roce, zbytek stráví na zemi se svou matkou Démétér. Hádés naopak z podsvětí skoro nikdy nevychází- protože není mezi bohy na Olympu moc oblíbený, nechce se s nimi stýkat. Nikdy se do věcí mezi zemí, nebem a podsvětím neplete, věří totiž, že každý, kdo se narodí, musí jednoho dne také zemřít. Jako jeden z jediných bohů nemá žádný chrám, který by mu lidé věnovali, na to se ho totiž až moc báli. Za Hádovy symboly se považují černé ovce, květina narcis a pes Kerberos.

4 Polobohové

Ačkoliv sídlili bohové na Olympu a mohlo se zdát, že z něj nikdy nevycházejí, opak byl pravdou- někdy se totiž, tajemně a bez povšimnutí, vkradli do světa lidí a zamilovali se do smrtelníků. Měli s nimi děti- říkalo se jim polobozi, neboť byli napůl lidé a napůl bozi. Spousta z nich byla obdařena nemalou silou, to však záleželo na tom, jaký bůh byl jejich rodičem.

Polobozi často podnikali trnité a velmi obtížné výpravy, konali skutky dobré i zlé, někteří byli hrdinové, jiní by se hrdiny nazvat nedali- ať to bylo tak či onak, většinu jejich cest popisuje ve svých bájích a básních spisovatel Homér.

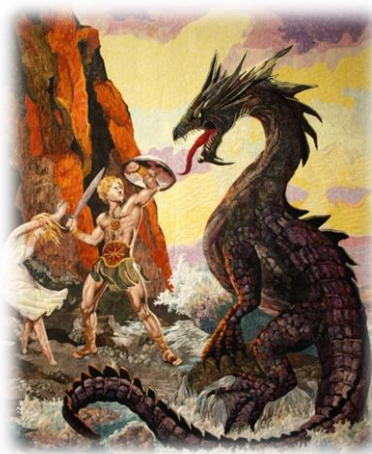
Můžeme se v nich dočíst mimo jiné o známém polobohovi Héraklovi (*obr. 26*), kterého už od narození nenáviděla bohyně Héra a všemožně se mu snažila přitížit. Soslala na něj šílenství, kvůli kterému zabil své dva syny a aby se vykoupil,

Obr. 26: Héraklés

musel splnit dvanáct obtížných úkolů, které mu zadal král Eurystheus. Pro obyčejného člověka by se zdály být nesplnitelné, Héraklés je však za pomoci důvtipu a síly vykonal. Dodnes se můžeme dočíst o jeho statečných i hrozivých činech, které tvoří Hérakla jedním z nejznámějších polobohů vůbec.

Jsem si jistá, že ani jméno Perseus (*obr. 27*) neslyšíte prvně- i on je jedním z velmi známých polobohů. Jeho děd, král Akrisius, vyslyšel jednoho dne strašlivou věštbu, která říkala, že ho jeho vnuk připraví o život. Perseovi tedy mnohokrát přitížil a zkřížil cesty, připravoval všelijaké nástrahy, jen aby se věštba nesplnila. Nakonec byly jeho pokusy bezvýsledné, neboť ho Perseus při závodech omylem zabil diskem. V dospělosti Perseus zabil Gorgonu Medusu, strašlivou příšeru s hady místo vlasy, která dokázala

Obr. 27: Perseus

člověka zkamenět pouhým pohledem. O pár let později zachránil princeznu Andromedu před příšerou z moří. Princeznu si následně také vzal. Perseus je tedy polobohem oblíbeným a neobyčejně silným.

Obr. 28: *Théseus*

Jeden z největších hrdinů řeckých bájí je bezesporu také Théseus (obr. 28). Konal spousty hrdinských činů, aby si tak vydobyl slávu- jedním z nejznámějších je zabití příšerného Minotaura, nestvůrného obra s tělem napůl lidským a napůl býčím. Plavil se na svých cestách často lodí, cesty na souši také nevynechal. Když se po dlouhých letech vracel domů na své lodi, zapomněl vyvěsit bílé plachty- místo nich vyvěsil ty s černou barvou. S otcem se totiž domluvili, že jestliže bude Théseus živ a zdrav, vyvěsí barvy světlé, aby tak na první již z dálky poznal, jestli je Théseus zdrav. Když ale někdo z posádky vyvěsí plachty černé, znamená to, že Théseus na své cestě zemřel. Když král spatřil černé plachty, s myšlenkou, že je jeho syn mrtev, se vrhl ze srázu a zemřel. Když pak Théseus doplul na pevninu, dozvěděl se, že nešťastnou náhodou svého otce zabil.

Jak tedy vidíte, hrdinové ani polobozi to na svých cestách neměli jednoduché. Život jim mnohdy připravil nezměrná příkoří, která by obyčejného člověka srazila na kolena- hrdinové se ale nikdy nevzdali a tak si také svůj titul zasloužili. Ne vždy se chovali čestně, tak, jak by se hrdinové chovat měli, jejich síla a vytrvalost je však hrdiny učinila. A právě proto k nim starí Řekové vzhlíželi- a vzhlížíme k nim i dnes.

5 Moje oblíbená pověst

Před pár lety, když jsem teprve začínala poznávat kouzla řeckých bájí a pověstí, koupili mi rodiče knihu od Eduarda Petišky- Staré řecké báje a pověsti. Samozřejmě mě její spletité a tajemné legendy ihned zaujaly, dokázala jsem si díky nim lépe představit, jací asi mocní bohové doopravdy byli. Protože je tedy má absolventská práce právě o pověstech starého Řecka, povím vám moji nejoblíbenější pověst od Eduarda Petišky- pověst o Filemonovi a Baucis.

5.1 Filemon a Baucis

„ Za starých časů bral na sebe Zeus podobu pozemšťana, sestupoval z Olympu a zkoumal, jsou-li lidé dobří nebo zlí. Na cestách ho doprovázel Hermes, posel bohů.

Na své pouti se božská dvojice jednou zastavila ve svěžím údolí. Ze strání svítily bílé dvorce a bohaté statky a z pastvin se ozývalo bučení a bečení tučných stád. Slunce už sjíždělo po svahu z oblohy, a Hermes proto řekl:

„V takovém utěšeném údolí bychom snad mohli přenocovat. Půjdu do některého statku a požádám o nocleh.“

Zeus přikývl a Hermes se vydal k největšímu dvorci. Za chvíli byl zpátky.

„Vyhnali mě,“ žaloval Diovi, „pro nějaké tuláky prý nocleh nemají.“

„Jen jdi jinam,“ řekl mírně Zeus, „bohatých dvorců je tu dost. Možná že se smilují jinde nad unavenými poutníky.“

Hermes šel tedy jinam a pochodil stejně. Sotva řekl, co chce, už ho vykazovali ze dvora a pobízeli na něho psy. Někde ani dveře neotevřeli. V celé vesnici nenašel Hermes jediný dům, který by je přijal pod střechu.

Vrátil se k Diovi a vyprávěl mu, jak pochodil:

„Vládce bohů, žijí zde jen zlí lidé. Nemají slitování s pocestnými a neznají pohostinství. Všude mě vyháněli a zamykali přede mnou.“

„A byl jsi opravdu všude?“ usmíval se Zeus.

„Všude,“ řekl Hermes, „kromě té chatrné chaloupky tamhle u lesa. Je pokrytá jen slámou a rákosím. Bydlí tam jistě nejchudší lidé z celé vesnice. K těm přece nepůjdu, bylo by to stejně marné.“

„I jen jdi,“ pravil Zeus, „jdi a zkus požádat o nocleh.“

V chaloupce bydlil stařeček Filemon a stařenka Baucis. Žili tu už od mládí a ve svornosti a lásce tu i zestárli.

Hermes spatřil stařečka Filemona na dvorku. Lámal do otýpek suché roští. Když se dozvěděl, že chudí pocestní hledají nocleh, řekl:

„Co máme, rádi dáme i vám. Ale mnoho toho nemáme, jsme chudí. Nevím, nevím, bude-li se vám naše pohostinství zamlouvat.“

Hermes stařečkovi poděkoval a přivedl Dia. Sklonili v nízkých dveřích hlavy a vstoupili do chatrče. Filemon je upřímně přivítal a hned jim starostlivě chystal sedátka. Stařenka Baucis na sedátka prostřela čisté plátno a už zas pospíchala k ohništi, rozdmýchala slabým stařeckým dechem doutnající oheň a postavila nad plamen kotlík s vodou. Filemon zatím uřízl v zahrádce zeli a přinesl je stařence. Dvozubou vidlicí sňal z černého trámu kus uzeného a Baucis připravila jídlo.

Stůl byl vetchný a nakláněl se ke straně. Měl jednu nohu kratší. Filemon podložil kratší nohu střípkem a přisunul ke stolu prosté lehátko. Pokryl je svátečním přehozem a zval hosty k jídlu. Baucis otřela voňavou mátou stůl a před hosty se zakouřil z hliněných misek pokrm. Zavonělo uzené maso a zeli, začervenaly se ředkvičky a zažloutl sýr. I vejce vařená v popelu a čekankový salát donesla pečlivá Baucis. Filemon bavil při jídle pocestné hovorem a přemýšlel, co by jim ještě podal. Ztratil se na chvíli ze světnice a objevil se s jablky, ořechy a hrozny vína, které uzrály u chaloupky, a s košíčkem fíků. Doprostřed stolu položil sladký medový plást.

Zeus a Hermes jedli s chutí a usmívali se na dobrosrdečného stařečka a stařenku. Filemon mísil v čistém hliněném měsidle víno s vodou a naléval do dřevěných bukových číší.

„Není takové,“ omlouval se, „na jaké jsou zvyklí na statcích a ve městech.“

„Neomlouvej se, Filemone,“ řekl Zeus, „víno je sladké, je-li milý hostitel.“

Filemon naléval podruhé a potřetí do bukových čiší, odléval vína ze džbánu do měsidla a divil se. Vína ve džbánu neubývalo. Přivolal k tomu divu stařenku Baucidu.

„Bohové navštívili naši chaloupku,“ s bázní vydechla Baucis.

A Filemon a Baucis se poklonili vzácným hostům a prosili je o milost.

„Bohové, odpusťte nám skrovné pohoštění,“ zašeptali chvějícími se rty.

Vyběhli na dvorek, kde se procházela jejich jediná husa. Chtěli ji chytit a upéci bohům. Ale husa tušila, co ji čeká, a utíkala před nimi z jednoho kouta do druhého, až udýchaným stařečkům zaběhla otevřenými dveřmi do chatrče, přímo k bohům, jako by u nich hledala spásu.

Zeus pokynem ruky zastavil Filemona a zadržel ho, aby husu nezabíjel.

„Jsme bohové,“ řekl, „sestoupili jsme na zem a nikdo nás nepřijal pod svou střechu. Ty, stařečku Filemone, a ty, stařenko Baucido, jste nás přivítali a pohostili. Nyní všeho nechte a vystupte s námi na úbočí hory.“

Filemon a Baucis poslechli bohy a belhali se o holi za nimi do stráně nad údolí. Vystoupili velký kus cesty po kamenité cestě a rozhlédli se.

Travnatě stráně, dvorce a statky zmizely pod vodou a vítr hnal vlnobití ke břehům nového jezera. Z bahna na mělčinách rychle vyrazil rákos a ověnil mladou zelení nepokojnou hladinu. Jezero ničím nepřipomínalo lidské příbytky, které pohltilo.

Stařečkovi i stařence se naplnily oči slzami. Vzpomněli si na své známé. Všechny zavalily vlny. Jen chaloupka Filemona a Baucidy stála na břehu jezera jako rybářská chatrč. Stařečkové hleděli s dojetím na slaměnou střechu a známé zdi. Pojednou se střecha rozevřela jako kalich květiny a vyrůstaly z ní štíhlé mramorové sloupy a rostly a rostly do výšky. Dřevo se proměnilo v hladký kámen a slaměné došky se zaleskly zlatem. Místo nuzných dřevěných vrátek zazářily v soumraku tepané a zdobené dveře a přede dveřmi se vyhouply ze země bílé stupně, jako by z trávy vytryskl zpevněný pramen a zkameněl. U jezera se už nekrčila nuzná chatrč, tyčil se tam nádherný chrám.

„Spravedlivý Filemone a spravedlivá Baucido,“ oslovil Zeus oba staré manžele, „rád vám za vaši dobrotu a pohostinnost splním přání. Přejte si, co byste chtěli.“

Filemon a Baucis se nemusili spolu radit. Rozuměli si i beze slov.

„Bohové,“ řekl Filemon, „dovolte nám stát se strážci a sluhy toho krásného chrámu, a až se naplní náš čas, kéž bychom zemřeli ve stejnou chvíli. Celý život jsme spolu žili ve svornosti a věrně jsme stáli při sobě. Ať nikdy nespátřím hrob své ženy a mne ať nemusí ona pohřbívat.“

Bohové splnili stařečkovi a stařence jejich přání. Filemon a Baucis se stali strážci chrámu a opatrovali jej, dokud nenadešel den, kdy se měli rozloučit se životem. Hráli se spolu před chrámem na výsluní a vzpomínali na to, co prožili. Tu vidí Filemon, jak Baucis obrůstá listím, a Baucis upozoruje, že Filemon se ztrácí v mlze zelených listků. Vztáhne po něm paži a paže se promění v rameno stromu, ve větev plnou zelených snětí. Filemon rozevře paže v náruč a jeho tělo se mění v kmen stromu a rozevřená náruč se plní haluzemi.

„Sbohem,“ zavolá Filemon.

„Sbohem,“ řekne Baucis a ústa jim současně zarostou větvovím.

Tak se proměnil Filemon v dub a Baucis v lípu. I po smrti jsou si na blízku, a zavane-li vítr, dotýkají se haluzemi něžně druh druha.“ (Petiška, 1986, s. 148- 151)

5.2 Vlastní názor na pověst

Pověst o lásce, chamtivosti i pochopení, mě velice zaujala. Líbí se mi, jak pravdivě zobrazuje lásku dvou spřízněných duší, které touží po jediném- po společném životě. Legenda od Eduarda Petišky má v sobě, dle mého názoru, nádech reality i pravdy- i když se nám to možná nelíbí, lidská chamtivost popsaná v příběhu se děje i dnes.

Překvapilo mě, jak autor v pověsti bohy popisoval- když jsem totiž hledala informace ke své absolventské práci, bohové mi ani zdaleka nepřipadali tak spravedliví, jak se v legendě jeví. Podle textů na internetu, které jsem si dohledala, se často nechávali unášet svými emocemi, bojovali jeden proti druhému a důležitá rozhodnutí činili podle nálady, kdežto v pověsti konali bohové rozvážně a laskavě.

Musím říct, že dřív, než jsem s absolventskou prací začala, jsem k bohům řecké mytologie vlastně i vzhlížela- znala jsem je jen z fantasy knížek a filmů, tudíž se mi jevíly jako mocné a silné bytosti s klidnou myslí a rozvážnými úvahami. Proto jsem byla tolik zaskočená, když jsem se dozvěděla, jací byli bohové- podle řecké mytologie- doopravdy. Jak se kvůli

malichernostem nesnášeli, jak bez soucitu trestali a sami proti sobě útočili, jen aby neztratili důstojnost.

Konec konců, jak jsem zmínila na začátku práce- bohové doopravdy znázorňují lidské vlastnosti a chování a já teď tomu doopravdy rozumím. Všechny špatné vlastnosti, které kolem sebe lidé dříve zaznamenali, vtiskli do bájí a pověstí, aby je mohli vyprávět dál a dál a snad se z nich i poučit. Myslím si však, že špatné vlastnosti nejsou to jediné, co lidé do legend vložili- můžeme se v nich dočíst i o chabrostri, síle a píli, která nás motivuje a pohání dál.

To mi přijde na pověsti Filemon a Baucis, ale i na spoustě jiných pověstí, krásné. Inspirují nás a motivují, ukazují nám co je špatné a co naopak dobré a učí nás, o čem pravý život je- že není jen černý a bílý, hraje totiž všemi barvami. Stejně tak ani bohové nebyli pouze spravedliví a konali dobré i zlé skutky.

Filemon a Baucis žili sice skromným a chudým životem, přesto se však nezdráhali pomoci neznámým tulákům. Udělali by to lidé i dnes? Pomohli by někomu chudému, neznámému, nebo by ho nechali na ulici, jako to udělali bohatí obyvatelé vesnice v pověsti? Těžko říct- něco takového zkrátka nevíme, dokud se to nestane. Jednu věc ale vím jistě- jestli se v životě někdy do takové situace dostanu, vzpomenu si na pověst o Filemonovi a Baucis- a snad se pak rozhodnu správně.

6 Závěr

Jsem velice ráda, že jsem si téma řeckých pověstí pro moji absolventskou práci vybrala – zjistila jsem spousty nových věcí, které jsem dříve nevěděla. Chápu, co mě kdysi na řecké mytologii tolik zaujalo a s nadšením jsem si to po několika letech znovu připomněla. Řecké báje a pověsti pro mě budou vždycky symbolizovat něco speciálního.

Mytologii řeckých pověstí bych se chtěla věnovat i nadále, a ačkoliv jsem u konce své absolventské práce, nepřestanu se o ono téma zajímat. Starověcí Řekové věřili v mnoho bohů, o kterých toho stále moc nevím a mám v plánu se o nich dozvědět víc. Jsem ráda, že jsem si díky absolventské práci připomněla informace, které jsem stihla zapomenout a zároveň jsem se dozvěděla spoustu nového.

Díky své absolventské práci jsem také zjistila, že řeční bohové a hrdinové nebyli vždycky takoví, jak se vypráví v dnešních knihách a příbězích, a že ačkoliv oplývali nezměrnou silou, stále dělali chyby a špatná rozhodnutí. Stejně jako lidé nekonali vždy správně a spravedlivě, ale to je dle mého názoru tvoří ještě zajímavějšími. Četli bychom řecké pověsti, kdyby v nich bohové rozhodovali vždy bez chyby a dokonale? Myslím si, že ne – právě kvůli tomu, že bohové i hrdinové v příbězích dělají chyby, se s nimi můžeme ještě více ztotožnit. A o to víc v ně také věříme.

7 Použité zdroje informací

7.1 Text

PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. 8. Praha: Albatros, 1986.

<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1424>

<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1429>

<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1431>

http://old.pglibc.cz/files/DUM_2013/Koreny_evropske_kultury-Siftova/DUM_KEK_Si_04.pdf

<http://recko-nabozenstvi.borec.cz/apollon.htm>

http://web.quick.cz/iveta_kulhava/Ref_RecS.htm

<http://www.czinfo.org/portal/anticka-mytologie>

<http://zivotopisyonline.cz/poseidon-buh-vodniho-zivlu/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98eck%C3%A1_mytologie

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Afrodita>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Alkm%C3%A9na>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ambr%C3%B3zie_a_nektar

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Apoll%C3%B3n>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ar%C3%A9s>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Artemis>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ath%C3%A9na>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9m%C3%A9t%C3%A9r>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Gigant>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9d%C3%A9s>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9faistos>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9ra>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9rakl%C3%A9s>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Herm%C3%A9s>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hesti%C3%A1>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%BAzy>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mytologie>

https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEnstv%C3%AD_v_%C4%8Cesku

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Nymfy>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Polob%C5%AFh>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Poseid%C3%B3n>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tartaros>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A9seus>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Zeus>

<https://g.cz/5-zajimavosti-o-bajemi-opredenem-olympu-vrchol-nejvyssiho-reckeho-pohori-byl-poprve-pokoren-pred-105-lety/>

https://godofwar.fandom.com/wiki/Mount_Olympus

<https://greece-mythology.mypage.cz/menu/polobohove/perseus>

<https://traveladventure.cz/domov-bohu-misto-kde-se-rozhodovalo-o-osudu-antickeho-lidu/>

<https://www.kalimera-recko.cz/bohove-olympu/demeter/>

<https://www.outfit4events.cz/czk/magazin/sosky/recti-bohove/>

<https://www.outfit4events.cz/czk/magazin/sosky/recti-bohove/#:~:text=%C5%98eck%C3%A1%20mytologie%20se%20skl%C3%A1d%C3%A1%20>

[0z%20m%C3%BDt%C5%AF%20a%20legend,starov%C4%9Bk%C3%A9ho%20%C5%98eca%20a%20pochopit%20samotnou%20povahu%20vytv%C3%A1%C5%99en%C3%AD%20](#)

<https://www.seminarky.cz/Olymp-10923>

<https://www.skrblik.cz/navod/proc-je-zeus-bez-dia/>

7.2 Obrázky

[48/52 Poseidon's Fury | Sheila T Illustrated© \(wordpress.com\)](#)

[Aegis Shield .. ตำนานโล่ห์ที่แข็งแกร่งที่สุด - หาเงินออนไลน์กับ batdboyz \(batdz.com\)](#)

[Ares' Gym for Bullies](#)

[Fantasy/Cerberus Youtube Channel Cover - ID: 99168 - Cover Abyss \(alphacoders.com\)](#)

<http://ayay.co.uk/background/fantasy/landscapes/greek-temple-in-the-heavens/>

http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/arth209/parthenon_gallery.html

<http://godsingreece.blogspot.com/2009/03/hesteria.html>

<http://grumpygoat.blogspot.com/2017/05/hephaestus.html>

<http://highlandmythology26.yolasite.com/the-story-of-hercules.php>

<https://angjellockheart.blogspot.com/2017/04/goddess.html>

<https://annieridleycranefinch.blogspot.com/2011/04/choice-among-goddesses-or-how-i-finally.html>

<https://classicalwisdom.com/mythology/gods/hades-kingdom-dead/>

[https://demigodshaven.fandom.com/wiki/Rhea\(Titan\)](https://demigodshaven.fandom.com/wiki/Rhea(Titan))

<https://en.wikipedia.org/wiki/Zeus>

<https://evrenatlasi.com/page/7/>

<https://greekgodsandgoddesses.net/goddesses/hera/>

https://greek-myth.fandom.com/wiki/Mount_Olympus

<https://hobbithills.blogspot.com/2013/11/caduceushermesaphroditeserpentandrogyn.html>

<https://lemondedecathy.fr/europe/france/lart-et-les-abeilles/>

<https://mysticmedusa.com/2018/01/let-go-let-gaia/>

<https://simple.wikipedia.org/wiki/Apollo>

<https://spiritualray.com/medusa-greek-mythology>

<https://toursce.com/destinations/temple-of-artemis/>

<https://weneedfun.com/temple-of-artemis-at-ephesus/>

<https://www.crystalinks.com/ares.html>

<https://www.flickr.com/photos/69716881@N02/8299510471>

<https://www.hipercozumler.com/urun/wise-hades-13-5-11-27-cm>

https://www.huffpost.com/entry/is-greek-mythology-toxic_b_7283078

<https://www.mountain-forecast.com/peaks/Mount-Olympus/photos/4067>

<https://www.thinglink.com/scene/601139318664200193>

[Persephone | Greek Mythology Wiki | Fandom \(wikia.org\)](https://www.fandom.com/wiki/Persephone)

[The Muses - Greek Goddesses of Science and Arts | Mythology.net](https://www.mythology.net/greek-goddesses-of-science-and-arts)